



## **ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ**

Матеріали  
**ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ**

**(12 грудня 2025 року)**



м. Івано-Франківськ  
2025 рік

Міністерство освіти і науки України  
Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила»  
Державний торговельно-економічний університет  
Ужгородський національний університет  
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ  
РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ**

*Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару  
(м. Івано-Франківськ, 12 грудня 2025 року)*

Івано-Франківськ  
2025

DOI 10.33098/2025.1.12.12

УДК 343:343.13(042.5)

T33

*Рекомендовано до видання та поширення через мережу Інтернет  
ЗВО «Університет Короля Данила» (протокол № 5 від 18 грудня 2025 р.)*

**T33** Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу : матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Івано-Франківськ, 12 груд. 2025 р.). Івано-Франківськ : Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2025. 248 с.

Електронне видання вміщує тези доповідей учасників Всеукраїнського науково-практичного семінару «Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу», який відбувся 12 грудня 2025 року у Закладі вищої освіти «Університет Короля Данила».

Розраховане на науковців, викладачів, студентів, практичних працівників, а також читачів, які цікавляться питаннями кримінального права і процесу.

*Опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного матеріалу покладається на авторів.*

**УДК 343:343.13(042.5)**

© ЗВО «Університет Короля Данила», 2025

© Автори, 2025

## Зміст

### КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

*Михайло Акімов*

ДО ПИТАННЯ ПРО МІСЦЕ НОРМИ ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА  
ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКА У ПРОЄКТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ  
УКРАЇНИ..... 12

*Андрушко Андрій*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЧИННОЇ РЕДАКЦІЇ СТ. 442 КК УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ  
ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ ..... 15

*Баранова Катерина, Циганенко Вікторія, Шведова Ганна*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ  
НЕПОВНОЛІТНІМ ..... 19

*Бобровицька Софія, Шведова Ганна*

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ  
ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 21

*Васянович Дарина, Забуга Юлія*

ЕВОЛЮЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА СУДОВОЇ  
ПРАКТИКИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ СТ. 75 КК ДО ОСІБ, ЯКІ  
ВЧИНИЛИ КОРУПЦІЙНІ ТА ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ КРИМІНАЛЬНІ  
ПРАВОПОРУШЕННЯ..... 24

*Габуда Андрій*

АДМІНІСТРАТИВНА ПРЕЮДИЦІЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ  
УКРАЇНИ..... 28

*Герашенко Катерина, Ситніченко Олена*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ КОМП'ЮТЕРНОГО ШАХРАЙСТВА:  
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ..... 31

*Митрофанов Ігор*

ОСОБЛИВОСТІ ДОБРОВІЛЬНОЇ ВІДМОВИ СПІВУЧАСНИКІВ ..... 195

*Мицак Ангеліна, Басиста Ірина*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО  
ДОТРИМАННЯ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ  
ДОВЕДЕНОСТІ ВИНИ ..... 199

*Нагорний Анатолій*

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ ЗА  
ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ ..... 201

*Нікітенко Віктор*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВЧОГО СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ В  
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ..... 204

*Огерук Ігор*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ  
СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ  
ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ ..... 207

*Палаженко С., Гелемей Микола*

СПЕЦИФІКА ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ АВТОТЕХНІЧНОЇ  
ЕКСПЕРТИЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ  
(НА ПРИКЛАДІ ДИЗЕЛЬНИХ ТА БЕНЗИНОВИХ СИЛОВИХ  
АГРЕГАТІВ) ..... 211

*Підгорний Віталій*

РОЛЬ ПРОКУРАТУРИ У КОНТРОЛІ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗЕМЕЛЬНОГО  
ЗАКОНОДАВСТВА ..... 214

*Похиленко Ірина*

ПРАВО НА ПРАВДУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ  
ВСТАНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ .... 217

*Ірина Похиленко,  
доцент кафедри права та публічного управління,  
кандидат юридичних наук, доцент,  
Київський національний університет будівництва і архітектури,  
м. Київ, Україна  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5409-7408>*

## **ПРАВО НА ПРАВДУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Поняття «права на правду» є однією з ключових категорій сучасного міжнародного права прав людини та кримінального процесуального права, особливо в умовах збройних конфліктів. Це право визначається як індивідуальне право жертв та їх родин знати обставини порушень та як колективне право суспільства на встановлення історичної істини про масові злочини. Право на правду є фундаментом для відновлення справедливості, подолання безкарності, забезпечення відшкодування та гарантій неповторення; воно також обумовлює доступ до інформації (архівів, матеріалів кримінальних проваджень тощо). Джерелами права на правду є Додатковий протокол I до Женевських конвенцій (ст. 32–33), Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень (ст. 24), численні резолюції Ради ООН з прав людини, а також практика міжнародних і національних судів.

В умовах війни право на правду набуває особливого значення, оскільки масові порушення прав людини, воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид мають не лише індивідуальний, а й передусім колективний вимір, впливаючи на ідентичність, пам'ять і майбутнє цілих народів.

Встановлення історичної справедливості через кримінально-процесуальні механізми є одним із ключових завдань перехідного правосуддя. ООН визначає елементами останнього ефективне розслідування та кримінальне переслідування винних, відшкодування жертвам, право на правду (truth-telling), інституційні реформи. В українському контексті, особливо після початку повномасштабної агресії Росії, питання права на правду та історичної справедливості стали не лише юридичними, а й моральними, політичними та стратегічними імперативами.

Міжнародні механізми реалізації права на правду охоплюють діяльність Міжнародного кримінального суду, спеціальних трибуналів та гібридних судових інституцій. МКС має юрисдикцію щодо злочину геноциду, злочинів проти людяності та воєнних злочинів, а його процедура передбачає незалежне розслідування, збір доказів, допит свідків та участь потерпілих у процесі. Важливим є принцип компліментарності, відповідно до якого МКС діє лише тоді, коли національні суди не можуть або не хочуть здійснювати правосуддя. Спеціальні трибунали для колишньої Югославії та Руанди стали прецедентами документування масових злочинів і довели, що кримінально-процесуальні інструменти можуть відновлювати історичну правду навіть у складних політичних умовах. Гібридні суди, як-от Спеціальний суд у Сьєрра-Леоне, поєднують міжнародні стандарти з локальним контекстом, що дозволяє враховувати особливості конкретних суспільств і водночас забезпечувати дотримання універсальних принципів правосуддя.

Утім, першою лінією захисту права на правду залишаються національні механізми. Вони забезпечують реєстрацію злочинів, проведення слідчих дій, збереження доказів та винесення вироків, які формують офіційний правовий наратив. Важливою є роль прокуратури, яка координує діяльність органів досудового слідства і гарантує процесуальну справедливість. Національні суди створюють основу для подальшого міжнародного переслідування злочинців, адже їх рішення стають частиною глобального правового дискурсу.

Документування злочинів під час війни є надзвичайно складним завданням, адже бойові дії ускладнюють доступ до місць подій і створюють ризик втрати доказів. Збереження доказів потребує використання цифрових технологій та міжнародної підтримки, оскільки існує небезпека їх знищення або фальсифікації. Захист свідків і потерпілих (адже їх участь у процесі є ключовою для встановлення істини) вимагає створення спеціальних програм безпеки та психологічної допомоги. Політичний тиск також може поставити під загрозу незалежність судових процесів і (відповідно) реалізацію права на правду.

Український контекст є показовим прикладом сучасної реалізації кримінально-процесуальних механізмів у ситуації збройного конфлікту. Наша держава розпочала масштабне документування воєнних злочинів з початку повномасштабного вторгнення Росії. Офіс Генерального прокурора координує роботу слідчих органів, серед яких Національна поліція, Служба безпеки, Державне бюро розслідувань та інші. Громадські організації, такі як «Схід SOS» [1] чи Центр прав людини ZMINA [2], активно фіксують свідчення та збирають дані для майбутніх процесів.

Станом на 23 листопада 2025 року зареєстровано 200 894 злочини агресії та воєнних злочинів [3], що свідчить про масштабність порушень та необхідність системного підходу до їх розслідування. Використовуються сучасні методи цифрової фіксації, включно із супутниковими знімками, відео та онлайн-свідченнями, що дозволяє зберігати докази навіть у складних умовах. Українські суди вже винесли перші вироки щодо воєнних злочинів, створюючи прецеденти для майбутнього міжнародного правосуддя [4]. Найбільшими проблемами залишаються масовість злочинів, обмеженість ресурсів усіх видів та необхідність імплементації міжнародних стандартів до національних процедур.

Особливе значення має міжнародна співпраця у сфері кримінального переслідування воєнних злочинів. Україна бере участь у спільних слідчих групах (Joint Investigation Teams – JIT) [5], що створені за підтримки Євроюсту та дозволяють об'єднувати ресурси та компетенції кількох держав для ефективного збору доказів, допиту свідків та координації слідчих дій. Євроюст, як агентство Європейського Союзу з питань співпраці у сфері кримінального правосуддя, забезпечує правову та організаційну підтримку JIT, сприяє обміну інформацією та координує складні транскордонні розслідування. Європол (агентство Європейського Союзу з питань співпраці правоохоронних органів), своєю чергою, надає аналітичну та оперативну допомогу, зокрема у сфері цифрової криміналістики та аналізу великих масивів даних. Співпраця з цими інституціями у межах JIT стала важливим інструментом документування злочинів, скоєних під час війни, і уможливила використання здобутих в Україні доказів у кримінальних провадженнях за її межами.

Міжнародна співпраця також сприяє підвищенню довіри до результатів розслідувань, адже участь кількох держав і міжнародних організацій зменшує ризик політичної упередженості та забезпечує дотримання високих процесуальних стандартів. Вона також дозволяє створювати спільні бази даних, реалізовувати методики захисту свідків, координувати заходи зі збереження доказів та забезпечувати їх автентичність, будучи прикладом виходу кримінально-процесуальних механізмів за межі національної юрисдикції та перетворення їх на частину глобальної системи захисту права на правду.

Таким чином, право на правду є не лише юридичною, а й моральною категорією, що забезпечує історичну справедливість. Кримінально-процесуальні механізми – від міжнародних трибуналів до національних судів і спільних слідчих груп – створюють інституційну основу для її реалізації. Український досвід демонструє, що навіть у розпал війни можливо

документувати злочини, захищати потерпілих і формувати правовий наратив, який стане частиною світової історичної пам'яті.

#### **Список використаних джерел:**

1. Документування воєнних злочинів. *Схід SOS*. URL: [east-sos.org/directions/war-crimes-documentation/](http://east-sos.org/directions/war-crimes-documentation/)
2. Воєнні злочини РФ в Україні: громадські організації, що документують їх та збирають свідчення для трибуналу. *Центр прав людини ZMINA*. URL: [zmina.ua/media/voenni-zlochyny-rf-v-ukrayini-gromadski-organizaciyi-shho-dokumentuyut-yih-ta-zbyrayut-svidchennya-dlya-trybunalu/](http://zmina.ua/media/voenni-zlochyny-rf-v-ukrayini-gromadski-organizaciyi-shho-dokumentuyut-yih-ta-zbyrayut-svidchennya-dlya-trybunalu/)
3. Офіс Генерального прокурора України : офіційний вебсайт. URL: [gp.gov.ua/](http://gp.gov.ua/)
4. Колодяжна Д. Сто один засуджений воєнний злочинець: про що свідчать перші судові вироки за порушення законів та звичаїв війни. *ZMINA*. URL: [zmina.info/articles/sto-odyn-zasudzhenyj-voennyj-zlochynecz-pro-shho-svidchat-pershi-sudovi-vyroky-za-porushennya-zakoniv-ta-zvychayiv-vijny/](http://zmina.info/articles/sto-odyn-zasudzhenyj-voennyj-zlochynecz-pro-shho-svidchat-pershi-sudovi-vyroky-za-porushennya-zakoniv-ta-zvychayiv-vijny/)
5. Joint Investigation Teams – JITs. What JIT is? *Europol*. URL: [europol.europa.eu/partners-collaboration/joint-investigation-teams](http://europol.europa.eu/partners-collaboration/joint-investigation-teams)

#### **УДК 343.1**

**Юлія Рєпіна,**  
*науковий співробітник відділу дослідження проблем  
кримінального процесу та судоустрою,  
кандидат економічних наук, доцент,  
Науково-дослідний інститут вивчення  
проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса  
Національної академії правових наук України,  
м. Харків, Україна  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3157-3181>*

### **СУЧАСНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СУДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

Ефективність суду у кримінальному провадженні, в першу чергу, пов'язана зі швидкістю та якістю розгляду кримінальних справ загальними місцевими та апеляційними судами, Верховним Судом і ВАКС. Наразі в Україні судів: 587 – працюють, 87 – не працюють через розташування у зоні активних бойових дій або на окупованій території після повномасштабного вторгнення, 84 – не здійснюють правосуддя з 2014 року (знаходились в АРК та частинах Донецької і Луганської областей [1], які були окуповані до початку повномасштабного вторгнення), а відповідно до «Списку суддів», що наводить ВККСУ, станом на 22.09.2025 р. в Україні – 4831 суддя [2]. На окрему увагу заслуговує «Облік посад суддів», що наводить ВККСУ, із зазначенням кількості посад, кількості